

Nr 63.

Av herr **Bergström**, om vidtagande av förberedande åtgärder för begagnande av de utvecklingsmöjligheter, som efter världskrigets upphörande kunna erbjuda sig för Sveriges handel, industri och sjöfart.

Liksom statsmakterna för det närvarande hava att möta och bekämpa en mängd svårigheter av olika slag på det ekonomiska området, skall det en gång, när fredens dagar återigen randas i Europa, bliva en national-ekonomisk och statsfinansiell uppgift av den allra största vikt att möta och utnyttja de möjligheter, som då komma att yppa sig. Men för att vi för vår del skola kunna lyckas lösa den uppgiften, gäller det att vi icke gå till densamma oförberedda.

Vilka förändringar och förskjutningar i avseende å gestaltningen av det ekonomiska livet inom vår världsdel, som vid den tidpunkten kunnat inträda, det kan i denna stund ingen i ett och allt förutsäga. Detta hindrar dock icke, att detaljerade planer kunna och böra utarbetas, avseende att — när tiden är inne — på bästa möjliga sätt tillvarataga vårt lands och våra näringars berättigade intressen. För ett handels-, industri- och sjöfartsdepartement skulle ett stort verksamhetsfält här öppnat sig, om nämligen ett sådant departement nu funnits till.

Det må tillåtas mig att här med några ord beröra en enda del av det stora fältet, den betydande marknad österut, på vilken svensk industri och svensk köpenskap haft så stora förhoppningar och där efter världskrigets upphörande ett enastående tillfälle att vinna verkligt insteg och varaktigt fotfäste torde komma att för dem erbjuda sig. Den svenska handeln med Ryssland har gått framåt på senare år. Detta är sant. Men

några riktiga jättesteg har den ännu icke tagit. Den officiella svenska handelsstatistikens färskaste uppgifter avse år 1912, varunder hela Sveriges utförsel till det europeiska Ryssland besteg sig till ett värde av 27 miljoner kronor. Om man erinrar sig, att detta handelsområde innesluter en folkstock av 133 miljoner människor, och att Sveriges årsexport till Finland med dess 8 miljoner invånare samtidigt uppgick till ett värde av 15 miljoner kronor, så framstår redan därigenom och utan anlitande av några andra statistiska jämförelsetal vår andel i den egentliga ryska importmarknaden såsom särdeles blygsam.

Av de institut, vid vilkas införande de svenska statsmakterna icke minst tagit sikte på just denna marknad, finnas frihamns- och frilagersinstitutet till, på papperet allenast. Det tredje av dessa institut, vilket innefattas i 1912 års förordning om tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara, har först med 1913 års början trätt i verksamhet. Erfarenheten om dess verkningar är således icke lång, men har dock varit tillräcklig att bevisa, att de hittills uppdragna gränserna för institutets verksamhetsområde tillmätts alltför snäva.

I detta hänseende har senast Stockholms handelskammare gjort åtskilliga erinringar, vilka jämväl lära hänföra sig till de ökade utsikter till transitohandel, som världskriget och de efter detsamma inträdande förändringar i handelsförhållandena kunna bereda vårt land. Det är ju att förvänta, att i första hand kommerskollegium med anledning härav skall söka åvägabringa en avsevärd utvidgning av den förteckning å varor, på vilka tullrestitutionsförordningen skall äga tillämpning, och sålunda möjliggöra för våra köpmän att i alla de fall, där detta utan minsta förfång för svensk industri kan äga rum, bedriva reexport av utländsk vara.

Ett annat problem, med avseende vårå viktiga förarbeten sedan längre tid pågått, är det, som gäller utvecklingen av sjöfartsförbindelserna mellan Sverige och Ryssland. Den till innevarande riksdag avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sig tilldragit upplyser, att den år 1911 påbegynta utredningen härom alltjämt fortgår, på det att densamma må å svensk sida föreligga fullt avslutad, så snart det kan bliva lämpligt att upptaga förnyat samarbete i frågan.

Att emellertid det som i dessa nu berörda stycken bliver gjort icke är det enda, som kan och bör i förväg göras för tillvaratagande av de ökade möjligheter österut, som den närmaste framtiden torde komma att erbjuda svensk industri och svensk köpmenskap, ligger i öppen dag. Man behöver endast taga någon kännedom om vad den ekonomiska och kom-

mersiella fackpressen i vårt södra grannland i denna tid har att säga om framtidsmöjligheterna och om regeringens såväl som handels- och industri-världens plikt att redan nu, medan kriget där ute går sin gång, lägga grunden till framtidsarbetet på det ekonomiska området, för att förstå att det också av oss kräves att rikta blicken mot framtiden.

Jag kan icke underlåta att här i översättning återge ett par brottstycken ur en artikel, som under rubrik »Framtidsmöjligheter» här om dagen stod att läsa i Köpenhamnstidningen »Börsen». Det ena lyder sålunda:

»Den situation, som kriget så plötsligt och oförmodat har skapat, ställer vårt utrikesministerium och vårt handelsministerium inför stora och betydelsefulla uppgifter. Det är väl, att det just har lyckats att organisera vårt handelsministeriums arbete på den bredare basis, som är av nöden för att dess verksamhet skall bliva av verklig betydelse. Det har för närvarande förutsättningar att kunna bliva *det centrala och ledande organet* i hela det framtidsarbete, som förestår.

Handelsministeriet förbereder just nu upprättandet av den så länge saknade *upplysningsbyrån för näringarna*, som under de närmaste åren kommer att få ett betydande material att bearbeta och som kan bli till ovärderlig praktisk nytta. Men det kommer att ta tid att få byrån organiserad och inarbetad. Den verksamhet, som annars helt naturligt skulle i detta ögonblick tilldelas en sådan byrå, saknar i detta nu ett organ. Denna brist kan och måste dock avhjälpas. Handelsministeriet är otvivelaktigt berett att erbjuda näringsgrenarna varje handräckning och varje stöd vid det arbete, som förestår. Men det kräves något mera. Ministeriet får *icke väja tillbaka* för att, när så kräves, också *taga ett initiativ*. Det borde enligt vår mening ofördröjligen tillsätta en kommitté, som hade att företaga nödiga undersökningar och förarbeten med hänsyn till framtiden. Handelsministeriet borde med andra ord vara den plats, där alla trådarna löpte samman, så att arbetet leddes in på det rätta, praktiska och målmedvetna spåret, och det vore önskligt, om ett avsevärt belopp kunde ställas till disposition för detta arbete. Om man med detta angivna mål för ögonen kunde ställa till förfogande *ett anslag på 100,000 à 200,000 kronor*, vore detta icke för mycket. Dessa penningar skulle, om de rätt användes, kunna bära rik frukt.»

Om Köpenhamns frihamn och därmed också om de danska handelsplanerna österut heter det i samma artikel:

»I sammanhang med de möjligheter, som öppna sig för en ytterligare utveckling av vår utrikeshandel, synes det otvivelaktigt, att *Köpenhamn* har

förutsättningar att efter kriget i långt högre grad än förut varit fallet kunna bli en betydande knutpunkt för handel och trafik på Nord- och Östersjön. Aldrig någonsin förr har Köpenhamn haft en chance sådan som denna, vilken — om vi förstå att begagna densamma — skall kunna giva vår stad ett väldigt uppsving. Men spørgsmålet är, om vi äro tillräckligt rustade att möta den nya tid som randas. Det är i varje fall uppenbart, att man nått och jämnt rår med den nuvarande starkt förökade trafiken på Köpenhamns hamn under nuvarande hamnförhållanden. För att icke behöva stranda på tekniska brister och bristande utrymmen, måste man i tid rikta in uppmärksamheten på nödiga utvidgningar och vad därtill hör. Då frihamnen på sin tid upprättades, var det just tanken och ändamålet, att Köpenhamn skulle bilda den stora stapelplatsen vid ingången till Östersjön. Förhållandenas utveckling gjorde, att denna tanke aldrig blev förverkligad. Men nu hava händelserna velat, att det man den gången drömde om kan bli verklighet. Sovande kommer man emellertid ingen vart, och därför gäller det i denna stund mer än någonsin att vara klarvaken och utan dröjsmål taga upp till övervägande alla de praktiska frågor, tiden uppställer.»

När man tar del av dylika vittnesbörd om huru livaktigt intresset är på andra sidan Sundet för vidtagande av alla nödiga åtgärder till skapande av verklig kommersiell beredskap, till dess fredens dagar komma, måste man fråga sig, huruvida också hos oss allting göres, intet underlåtes, för att också vi när den tiden står för dörren skola vara färdiga och kunna tillförsäkra oss den anpart i de ekonomiska möjligheterna, som efter måttet av våra krafter då borde bli oss beskärd.

Det bör vara de svenska statsmakterna angeläget att tillse, att i vad på dem ankommer alla förberedelser härtill i tid sättas i gång. Sker detta och intager regeringen på detta område den ledande ställning, som tiden kräver, lider det intet tvivel, att den enskilda företagsamheten därigenom skall väckas, stödjas och befästas på alla håll. Det är icke allenast för företags- och affärsledningarna i egentlig mening, som statens inskridande och initiativ härvidlag kunna bli av betydelse. För våra handels- och sjöfartscentra vart för sig och i gemen bör den tid, som kommer, kunna bli en uppryckningens tid i många avseenden, beredande och påskyndande lösningen av många för vår framtida affärsverksamhet på utlandet viktiga frågor, vilkas avgörande äro beroende på respektive kommuners beslut.

Det borde sålunda icke vara uteslutet, att frihamnsproblemet vunne sin begynnande eller provisoriska lösning åtminstone i någon av våra största

handelsstäder, där det sedan lång tid varit uppsatt på dagordningen. Vår ur ekonomisk synpunkt gynnsamma belägenhet i förhållande till det stora upplandet österut påkallar problemets lösning, och av våra vidgade transmarina förbindelser borde den ju följa såsom ett korollarium.

Att hos oss likaväl som i vårt södra grannland en planmässig och ingående utredning och bearbetning av alla på lösningen av de närmaste handelsekonomiska framtidsproblemen inverkanade spørsmål är av nöden, det behöver från min sida säkerligen icke ytterligare utvecklas. Att ifrågasvara undersökningar och förarbeten, avseende framtiden, böra anförtros åt de i dessa ämnen insiktsfullaste och mest omdömesgilla män vårt land äger, säger sig också självt. Och att vår representation i utlandet på det diplomatiska, konsulära och kommersiella området därvid bör beredas tillfälle att lämna all den medverkan, vartill densamma är i stånd, är lika självfallet.

På grund av vad jag i det förestående anført, tillåter jag mig sålunda föreslå,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa de utredningar och i övrigt vidtaga de förberedande åtgärder, som krävas för att sätta Sveriges handel, industri och sjöfart i stånd att på bästa möjliga sätt tillvarata och utnyttja de möjligheter till utveckling och ökad inkomst, som efter världskrigets upphörande kunna för dem erbjuda sig på olika marknader.

Stockholm den 5 februari 1915.

David Bergström.
